

Föstudaginn 29. maí 1981.

Nr. 170/1978. **Íslenska umboðssalan h/f**

(Sveinn Snorrason hrl.)

gegn

Þórði Júlíussyni

og gagnsök

(Brynjólfur Kjartansson hrl.).

Umsýsla.

Dómur Hæstaréttar.

Mál þetta dæma hæstaréttardómararnir Björn Sveinbjörnsson, Ármann Snævarr, Logi Einarsson, Magnús Þ. Torfason og Sigurgeir Jónsson.

Aðaláfrýjandi hefur skotið málinu til Hæstaréttar með stefnu 16. október 1978. Hann gerir þær dómkröfur aðallega, að hinn áfrýjaði dómur verði ómerktur og málinu vísað heim í hérað til löglegrar meðferðar og dómsálagningar að nýju og gagnáfrýjandi verði dæmdur til greiðslu málskostnaðar fyrir Hæstarétti. Til vara krefst hann sýknu af öllum kröfum gagnáfrýjanda í málinu og málskostnaðar úr hans hendi bæði í héraði og fyrir Hæstarétti.

Gagnáfrýjandi hefur áfrýjað málinu með stefnu 25. október 1978. Hann gerir þær dómkröfur aðallega, að aðaláfrýjandi verði dæmdur til þess að greiða sér 49.470.00 danskar krónur í íslenskum krónum eftir kaupgengi á greiðsludegi, með 13% ársvöxtum af þeirri fjárhæð frá 26. maí 1977 til 21. nóvember s. á., 16% ársvöxtum frá þeim degi til 21. febrúar 1978, 19% ársvöxtum frá þeim degi til 1. júní 1979, 22% ársvöxtum frá þeim degi til 1. september 1979, 27% ársvöxtum frá þeim degi til 1. desember 1979, 31% ársvöxtum frá þeim degi til 1. júní 1980, en með 7% ársvöxtum frá þeim degi til 13. febrúar 1981, en 9% ársvöxtum frá þeim degi til greiðsludags, allt að frádregnum 1.599.82 íslenskum krónum auk 13% ársvaxta af þeirri fjárhæð frá 26. maí 1977 til 21. nóvember s. á., 16% ársvaxta frá þeim degi til 21. febrúar 1978, 19% ársvaxta frá þeim degi til 1. júní 1979,

22% ársvaxta frá þeim degi til 1. september 1979, 27% ársvaxta frá þeim degi til 1. desember s. á., 31% ársvaxta frá þeim degi til 1. júní 1980, en með 35% ársvöxtum frá þeim degi til greiðsludags. Til vara krefst gagnáfrýjandi þess, að aðaláfrýjandi verði dæmdur til þess að greiða sér 14.247.40 krónur með 13% ársvöxtum frá 26. maí 1977 til 21. nóvember s. á., 16% ársvöxtum frá þeim degi til 21. febrúar 1978, 19% ársvöxtum frá þeim degi til 1. júní 1979, 22% ársvöxtum frá þeim degi til 15. júní s. á., 34.5% ársvöxtum frá þeim degi til 1. september 1979, 39.5% ársvöxtum frá þeim degi til 1. desember s. á., 43.5% ársvöxtum frá þeim degi til 1. júní 1980, 46% ársvöxtum frá þeim degi til 1. mars 1981, en með 42% ársvöxtum frá þeim degi til uppsögu dóms og síðan með hæstu innlánsvöxtum, eins og þeir verða á hverjum tíma til greiðsludags.

Í báðum tilvikum krefst gagnáfrýjandi málskostnaðar í héraði og fyrir Hæstarétti úr hendi aðaláfrýjanda.

Fyrir Hæstarétt hafa verið lögð ýmis gögn, þar á meðal skrifleg skýrsla stjórnarformanns og framkvæmdastjóra aðaláfrýjanda, Bjarna V. Magnússonar. Enn fremur ljósrit ýmissa útflutningsskjala, sem varða bæði þá frystu rækju frá gagnáfrýjanda, sem málið er risið af, svo og aðra frysta rækju, sem aðaláfrýjandi seldi samtímis fyrir hann.

Aðaláfrýjandi flytur út íslenskar sjávarafurðir sem umsýslusali. Hefur gagnáfrýjandi, sem er rækjuútgerðarmaður, átt við hann viðskipti síðan 1971. Í maí 1977 seldi aðaláfrýjandi töluvert magn af frystri rækju fyrir gagnáfrýjanda til fyrirtækisins Geyserfoods, Agnar Samúelsson, í Kaupmannahöfn. Er enginn ágreiningur um, að kaupandi hafi átt að greiða rækjuna við móttöku flutningsskjala (cash against documents), svo sem tíðkanlegt mun vera í viðskiptum af þessu tagi. Rækjuna sendi aðaláfrýjandi til kaupanda seint í maímánuði, meiri hlutann í tveimur sendingum með m/s Múlafossi, en 1500 kg með flugvél. Mun það hafa verið gert að beiðni kaupanda, sem lá á að fá rækju. Söluverð allrar rækjunnar var 34.00 danskar krónur hvert kg cif Kaupmannahöfn. Að því er varðaði þá rækju, sem var flutt flug-

leiðis, bar kaupanda enn fremur að greiða sérstaklega kostnaðarauka, er af þeim flutningshætti leiddi. Nam reikningsfjárhæðin til kaupanda fyrir umrædd 1500 kg komin til Kaupmannahafnar 52.529.10 dönskum krónum (51.000.00 + 1.529.10 dkr.).

Kaupandi greiddi við móttöku flutningsskjala þann hluta rækjunnar, sem sendur var með skipi. Hefur aðaláfrýjandi löngu lokið uppgjöri á viðskiptum þessum við gagnáfrýjanda að því leyti. Þau 1500 kg, sem flutt voru flugleiðis, fékk kaupandinn hins vegar afhent hjá umboðsmanni farmflytjanda í Kaupmannahöfn án þess að greiða kaupverð rækjunnar eða þann hluta af flutningskostnaði, sem honum bar að greiða sérstaklega samkvæmt því, er áður var greint. Var það enn ógreitt, er kaupandi stöðvaði greiðslur sínar á árinu 1978. Hinn 9. janúar 1979 var bú hans síðan tekið til gjaldþrotaskipta, og lauk skiptum, án þess að nokkuð fengist greitt upp í framangreinda kröfu. Eru aðiljar sammála um, að þess sé ekki að vænta, að það fé verði nokkru sinni greitt. Krefur gagnáfrýjandi aðaláfrýjanda í máli þessu um þá fjárhæð, sem eigi fékkst greidd hjá kaupanda rækjunnar, að frádregnum umboðslaunum til aðaláfrýjanda svo og útlögðum kostnaði hans vegna viðskiptanna. Telur gagnáfrýjandi, að annað hvort mistök aðaláfrýjanda við frágang skjala eða brot farmflytjandans á fyrirmælum aðaláfrýjanda um afhendingu vörusendingarinnar hafi valdið því, að kaupandinn fékk hana afhenta án greiðslu. Hvort heldur sem sé, beri aðaláfrýjandi ábyrgð gagnvart sér á því, að andvirðið hafi ekki fengist greitt.

Aðaláfrýjandi hafði í öndverðu uppi þau rök fyrir ómerkingarkröfu sinni fyrir Hæstarétti, að slíkir gallar hefðu verið á birtingu héraðsdómsstefnu, að leiða hefði átt til þess, að málinu væri sjálfkrafa vísað frá héraðsdómi. En þar sem hann hefur fallið frá þessari ástæðu við flutning málsins, kemur hún ekki frekar til álita. Að öðru leyti styður hann ómerkingarkröfuna þeim rökum, að gagnáfrýjandi hafi vitað eða mátt vita, að stjórnarformaður aðaláfrýjanda væri erlendis, er stefnan var birt og málið átti að taka fyrir í sjó-

og verslunardómi. Hafi umboðsmaður gagnáfrýjanda raunar áður gefið fyrirheit um, að málinu skyldi ekki hreyft, fyrr en stjórnarformaðurinn væri kominn heim. Að svo vöxnu máli hafi gagnáfrýjanda borið að fresta málssókninni, en eigi leggja málið í dóm, svo sem hann gerði, eftir að í ljós kom, að ekki var sótt þing af hálfu aðaláfrýjanda. En þegar af þeim sökum, að staðhæfingar aðaláfrýjanda um framan- greint eru ekki nægilega sannaðar, kemur þessi ástæða fyrir ómerkingarkröfunni ekki til álita. Og þar sem ekki verður heldur fallist á það með aðaláfrýjanda, að málið hafi verið svo vanreifað af hálfu gagnáfrýjanda, er hann lagði það undir dóm sjó- og verslunardómsins, að borið hafi að vísa því frá dómi þess vegna, verður aðalkrafa hans ekki tekin til greina.

Sýknukröfu sína reisir aðaláfrýjandi á því, að í útflutningsleyfi fyrir rækjunni hafi verið áskilið, að Útvegssbanki Íslands fengi útflutningsskjölin til innheimtu. Hafi farmflytjandinn eða umboðsmaður hans því ekki mátt krefja kaupandann um greiðslu á andvirði vörunnar, er hann fékk honum hana í hendur.

Viðurkennt er af hálfu aðaláfrýjanda, að tók hefðu verið á að varðveita rækjuna í kæligeymslu, uns hún var afhent. Þess átti að vera kostur að gera flugfarmbréf þannig úr garði, að tryggt væri, að farmflytjandinn mætti ekki afhenda kaupanda rækjuna, meðan andvirði hennar var enn ógreitt. Aðaláfrýjandi hefur ekki sannað, að hann hafi búið svo um hnútana, að tryggt væri, að varan yrði ekki afhent kaupanda, fyrr en hann hefði greitt andvirði hennar. Verður að meta honum þetta til mistaka í umsýslu sinni fyrir gagnáfrýjanda. Samkvæmt þessu svo og því, sem áður var sagt um greiðsluskilmála, sem gilda áttu gagnvart kaupandanum, þykir aðaláfrýjandi bera ábyrgð á því, að rækjan var afhent honum, án þess að hún væri áður greidd, svo sem skylt var.

Ekkert er komið fram um, að aðaláfrýjandi hafi tekist á hendur ábyrgð á því, að kaupandi stæði við skuldbindingar sínar. Verður því að líta svo á, að í málinu krefji gagnáfrýjandi aðaláfrýjanda um skaðabætur vegna framangreindra

mistaka í umsýslustarfi. Þær skaðabætur þykja eiga að til-
taka í íslenskum krónum. Verður aðalkrafa gagnáfrýjanda
því ekki tekin til greina. Kemur þá varakrafa hans um bætur
í íslenskum krónum til álita.

Fallast ber á, að tjón gagnáfrýjanda, það er aðaláfrýjanda
sé skylt að bæta, megi telja nema þeirri fjárhæð, sem aðal-
áfrýjanda hefði borið að greiða honum, ef kaupandi hefði
greitt kaupverð við móttöku og aðaláfrýjandi síðan gert
gagnáfrýjanda reikningsskil á réttum tíma. Þegar sú fjár-
hæð er ákveðin, verður ekki reiknað með öðru og hærri
kaupgengi danskrar krónu en gagnáfrýjandi miðar sjálfur
við í varakröfu sinni. Tjón gagnáfrýjanda þykir eftir mál-
flutningi beggja aðilja mega reikna þannig:

Fjárhæð vörureiknings aðaláfrýjanda til Geyserfoods, sem
ekki hefur fengist goldin, var 52.529.10 danskar krónur.
Samkvæmt kaupgengi því, er gagnáfrýjandi reiknar með,
32.034 kr., nam þetta 1.682.717 kr.
Til frádráttar kemur eftirtalinn kostnaður, er
aðaláfrýjandi greiddi:

1. Flutningskostnaður	154.255 kr.	
2. Útflutningsgjald	96.656 —	
3. Vátryggingariðgjald	5.167 —	256.078 —

Mismunur 1.426.639 kr.

Frá þeirri fjárhæð ber að draga umsýslulaun,
sem gagnáfrýjandi viðurkenndi að eiga að
greiða aðaláfrýjanda, þótt hærri séu en aðal-
áfrýjandi tekur að jafnaði 49.012 kr.

Ógoldnar eru því 1.377.627 kr.
en sú fjárhæð nemur eftir gildistöku laga nr. 35/1979 um
breytt verðgildi íslensks gjaldmiðils, sbr. og 1. gr. laga nr.
65/1979, 13.776.25 krónum. Verður aðaláfrýjanda gert að
greiða gagnáfrýjanda fjárhæð þessa ásamt vöxtum, sem rétt
þykir að reikna frá 26. júlí 1977, en þá lauk aðaláfrýjandi
reikningsskilum vegna þeirrar rækju, sem hann sendi með

m/s Múlafossi. Að öðru leyti verða vextirnir ákveðnir eins og greinir í varakröfu gagnáfrýjanda.

Eftir þessum úrslitum ber að dæma aðaláfrýjanda til að greiða gagnáfrýjanda málskostnað í héraði og fyrir Hæstarétti, samtals 5.000.00 krónur.

D ó m s o r ð :

Aðaláfrýjandi, Íslenska umboðssalan h/f, greiði gagnáfrýjanda, Þórði Júlíussyni, 13.776.25 krónur með 13% ársvöxtum frá 26. júlí 1977 til 21. nóvember s. á., 16% ársvöxtum frá þeim degi til 21. febrúar 1978, 19% ársvöxtum frá þeim degi til 1. júní 1979, 22% ársvöxtum frá þeim degi til 15. s. m., 34.5% ársvöxtum frá þeim degi til 1. september s. á., 39.5% ársvöxtum frá þeim degi til 1. desember s. á., 43.5% ársvöxtum frá þeim degi til 1. júní 1980, 46% ársvöxtum frá þeim degi til 1. mars 1981, en með 42% ársvöxtum frá þeim degi til uppsögu dóms þessa, en síðan með hæstu innlánsvöxtum, eins og þeir verða á hverjum tíma, til greiðsludags.

Aðaláfrýjandi greiði gagnáfrýjanda samtals 5.000.00 krónur í málskostnað í héraði og fyrir Hæstarétti.

Dómi þessum ber að fullnægja að viðlagðri aðför að lögum.

Dómur sjó- og verslunardóms Reykjavíkur 22. september 1978.

Mál þetta, sem dómtekið var 1. september sl., höfðaði Brynjólfur Kjartansson hæstaréttarlögmaður, Skólavörðustíg 12, Reykjavík, fyrir hönd Þórðar Júlíussonar, Seljalandsvegi 78, Ísafirði, fyrir sjó- og verslunardómi Reykjavíkur með stefnu, birtri 17. ágúst sl., gegn Íslensku umboðssölunni h/f, Klapparstíg 29, Reykjavík, til greiðslu á dönskum krónum 49.970.00 í íslenskum krónum eftir kaupgengi á greiðsludegi, en að fráðregnum íslenskum krónum 19.331 auk 2½% dráttarvaxta fyrir hvern mánuð af mismuninum (danskar kr. 49.470.00 mínus íslenskar kr. 19.331) frá 1. júní 1977 til 1. ágúst s. á., en með 3% dráttarvöxtum fyrir

hvern byrjaðan vanskilamánuð frá þeim degi til greiðsludags, og málskostnaði skv. gjaldskrá Lögmannafélags Íslands.

Stefnandi segir málavexti vera þá, að stefndi, sem sé útflytjandi sjávarafurða, hafi í maí 1977 falast eftir því að fá að selja 1.5 tonn af frystri rækju, sem stefnandi átti, en hann sé rækjuútgerðarmaður. Síðar hafi stefnandi selt rækju þessa til Danmerkur og hafi söluverðið verið danskar kr. 34.00 pr. kg, eða alls danskar kr. 51.000.00. Föst venja sé í viðskiptum sem þessum, að varan sé ekki afhent hinum erlenda kaupanda án greiðslu við móttöku eða gegn bankatryggingu. Svo hafi þó farið í þessu tilfelli, að flutningsaðilinn, Flugfélag Íslands h/f, hafi afhent vöruna, án þess að slíkt væri gert, og hafi andvirði hins selda ekki fengist greitt. Stefnandi hafi ekki getað fengið upplýsingar um, hvort mistök þessi hafi orðið vegna mistaka stefnda við frágang skjala eða vegna þess, að flutningsaðilinn hafi ekki farið eftir þeim fyrirmælum, en stefnandi telji, að hvort heldur hafi verði, þá beri stefndi ábyrgð gagnvart sér á því, að andvirði hins selda hafi ekki fengist greitt.

Stefnukrafan er þannig fundin: Söluverð vörunnar alls danskar kr. 51.000.00 að frádregnum 3% umboðslaunum, danskar kr. 1.530.00, eða danskar kr. 49.470.00. Frá þessari fjárhæð er síðan dreginn hluti útflutningsgjalda, sem stefndi hafi greitt, íslenskar kr. 19.331.

Stefndi hefur hvorki sótt né látið sækja þing, er honum þó löglega stefnt. Verður því skv. 118. gr. laga nr. 85 frá 1936 að dæma mál þetta eftir framlögðum skjölum og skilríkjum, og þar sem þau eru í samræmi við dómkröfur stefnanda, verða þær teknar til greina, þó þannig, að vextir ákveðast 12% ársvextir. Ákvarðanir fjármálayfirvalda hér á landi um vexti eru byggðar á þeim sérstöku aðstæðum í peningamálum, sem hér eru ríkjandi. Þykir þeim því ekki verða beitt að fullu um kröfur máls þessa, sem eru í erlendum gjaldeyri.

Málskostnaður ákveðst kr. 280.000.

Dóminn kváðu upp Auður Þorbergsdóttir, Guðmundur Hjaltason og Ægir Ólafsson.

Dómsorð:

Stefndi, Íslenska umboðssalan h/f, greiði stefnanda, Brynjólfi Kjartanssýni hæstaréttarlögmanni fyrir hönd Þórðar Júlíussonar, jafnvirði danskra króna 49.470.00, að frádregnum íslenskum krónum 19.331, með 12% ársvöxtum frá 1. júní

1977 til greiðsludags og kr. 280.000 í málskostnað, allt innan 15 daga frá lögbirtingu dóms þessa að viðlagðri aðför að lögum.

Mánudaginn 1. júní 1981.

Nr. 181/1979. **Ákærvaldið**

(Þórður Björnsson ríkissaksóknari)

gegn

Jakob Gísla Ágústssyni

(Gunnar Sæmundsson hdl.).

Brot gegn lögum um lax- og silungsveiði.

Dómur Hæstaréttar.

Mál þetta dæma hæstaréttardómararnir Björn Sveinbjörnsson, Ármann Snævarr, Benedikt Sigurjónsson, Logi Einarsson og Magnús Þ. Torfason.

Héraðsdóminn kvað upp Lúðvík Emil Kaaber, fulltrúi sýslumannsins í Húnavatnssýslu.

Í ákæruskjali segir, að veiðieftirlitsmenn og lögreglumenn hafi dregið upp net ákærða, en eigi er greint, að ákærði og sonur hans tækju upp net. Ekki girðir þetta fyrir það, að dómur verði lagður á ákæruefni, sbr. 3. málsg. 118. gr. laga nr. 74/1974. Tímasetningu í ákæruskjali skeikar eigi svo, að neinu nemi.

Ákærði gekkst við því fyrir dómi að hafa lagt þrjú net undan landi jarðar sinnar mánudaginn 17. júlí 1978. Er veiðiverðirnir Konráð Már Eggertsson og Örn Sævar Eyjólfsson tóku að draga upp netin um kl. 1840 þennan dag, voru ákærði og sonur hans komnir á vettvang og tóku upp eitt net. Veiðiverðir kváðu einn lax hafa verið í netum þeim, er þeir tóku upp, en hann slapp, er þeir drógu netin.

Atferli ákærða varðar hann refsingu samkvæmt 1. málsg. 19. gr., sbr. 4. málsg. 14. gr., og c lið 1. málsg. 97. gr. laga nr. 76/1970. Þykir refsing hans hæfilega ákveðin 1.000.00